

Маньковський Євген Владиславович

Чинник Brexit у зовнішній політиці Великої Британії

УДК 327(410)“20”
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-2.25>

Маньковський Євген Владиславович
аспірант кафедри міжнародних відносин
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
вул. Дворянська, 2, Одеса, Україна
ORCID: 0009-0006-6847-5821

Велика Британія володіє одними з найбільших збройних сил в Європі, є ядерною державою та має постійне представництво в Раді Безпеки ООН. Її вплив продовжує поширюватись на формування зовнішньої політики та політики безпеки Європейського Союзу і після Brexit. Вона відіграла ключову роль у створенні структур та інституцій європейської зовнішньополітичної співпраці, була однією з ініціаторів прийняття Спільної зовнішньої та безпекової політики, а також Спільної політики безпеки та оборони ЄС. Ці фактори мали і продовжують мати визначальне значення у формуванні зовнішньої політики Сполученого Королівства та побудові міцних партнерських відносин з європейськими країнами. Стаття присвячена оцінці наслідків виходу Великої Британії з ЄС в сфері, насамперед, її європейської політики. Проаналізовано виклики, які приніс для Британії Brexit, в першу чергу, щодо перспектив діяльності країни в міжнародних структурах. Досліджено, яким чином Brexit може позначитися на участі Британії в європейській оборонній та безпековій політиці. Зазначено, що попри вихід Євросоюзу залишається головним партнером Великої Британії щодо економічного, політичного, культурного, освітнього співробітництва. В сучасних умовах наростання міжнародної напруги, розгортання воєнних конфліктів, в тому числі в Європі, логічною відповіддю цим викликам з боку Сполученого Королівства є продовження тісної співпраці з ЄС в галузі зовнішньої, оборонної та безпекової політики. Найбільш вірогідними шляхами розвитку зв'язків у цих сферах є такі: перший полягає у відсутності формального співробітництва, в переносі акценту на двосторонні угоди через такі організації, як НАТО та ОБСЄ; другий – передбачає встановлення індивідуальних двосторонніх відносин в кожному конкретному випадку, які можуть включати участь у Спільній політиці безпеки та оборони та Спільній зовнішній та безпековій політиці. Показано, що Brexit має глибокий вплив на зовнішню політику Сполученого Королівства, визначаючи його позицію та стратегію на світовій арені. Зазначено, що Британія переглядає свою роль, встановлюючи нові відносини з країнами за межами Європейського Союзу, прагнучи незалежно відстоювати своє значення як міжнародного актора глобального рівня.

Ключові слова: Brexit, Велика Британія, ЄС, НАТО, Спільна політика безпеки та оборони, санкції.

Вступ. 23 червня 2016 року у Великій Британії відбувся референдум, результатом якого став подальший вихід країни з Європейського Союзу. Процес виходу супроводжувався довгостроковими і складними переговорами, оскільки Британія була дуже глибоко інтегрована в загальноєвропейські структури. Brexit спричинив масштабні політичні перетворення не тільки всередині Сполученого Королівства, але й в ЄС. Актуальність дослідження обумовлена тим, що після Brexit Велика Британія залишається міжнародним актором глобального рівня, хоча веде пошуки нової зовнішньополітичної стратегії. Значною мірою це стосується сфери безпеки і оборони в Європі. Отже, позиція Великої Британії відносно війни Російської Федерації проти України має для нашої країни важливе значення.

Мета та завдання. Метою статті є критична оцінка наслідків виходу Великої Британії з ЄС в сфері її зовнішньої політики. Завдання: проаналізувати виклики, які приніс Brexit, в першу чергу, щодо перспектив діяльності Великої Британії в міжнародних структурах. Дослідити, яким чином Brexit може позначитися на участі Британії в європейській оборонній та безпековій політиці.

Методи дослідження. В основі дослідження лежать системний і структурно-функціональний методи, використання яких дало змогу реалізувати поставлену мету. Крім того, були застосовані

такі загальнонаукові методи пізнання, як індукція і дедукція, аналіз і синтез. Такий підхід зробив можливим дослідити проблеми, які постали перед Сполученим Королівством внаслідок Brexit і трансформації економічних і політичних зв'язків, що існували декілька десятиліть.

Результати. Вихід Великої Британії з Європейського Союзу часто характеризують як «визначальне питання сучасної європейської політики» [7, с. 26]. Безумовно, Brexit є предметом численних досліджень як британських, так і європейських експертів. Наукове вивчення перетворень, які відбуваються і ще мають відбутися у зв'язку з виходом Британії з Євросоюзу знаходиться на початковій стадії, оскільки сам процес трансформацій внаслідок Brexit не є завершеним. Слід відмітити роботи Р. Уайтмана, Б. Тонра, Дж. Мелтари, Р. Джонсона, Г. Купера, Д. Оуена, Д. Ладлоу та інших.

Вплив Brexit на внутрішній стан та зовнішню політику Великої Британії неможна переоцінити. По-перше, після виходу з ЄС політичне керівництво країни стоїть перед необхідністю створення нової моделі міжнародної взаємодії; по-друге, Brexit тягне за собою перегляд статусу в інституціях, в яких задіяна Велика Британія; по-третє, складний виклик переосмислення британської зовнішньої політики прийшовся на період формування нової системи міжнародних відносин,

напруги, що посилюється, розбіжностей та ускладнення глобальних проблем. Невизначеності додають сумніви щодо того, чи буде Британія й надалі здатна залишитись одним з провідних акторів світової політики. Враховуючи суттєве скорочення традиційних інструментів впливу Великої Британії, це занепокоєння є небезпідставним.

Через Brexit зовнішня політика Великої Британії стикається з унікальним викликом. Насамперед, вихід з ЄС має значні наслідки для процедур формування зовнішньої політики Сполученого Королівства. Хоча членство в ЄС було лише частиною участі країни в системі міжнародних відносин, воно було тісно пов'язано зі статусом постійного члена Ради Безпеки ООН, членством в НАТО, ОБСЄ, СОТ, а також діяльністю у G7 і G20. Наразі це є безумовним свідченням того, що після Другої світової війни Велика Британія відіграла значну роль у створенні, розвитку та підтримці найвпливовіших структур глобального управління, які, у свою чергу, посилювали її міжнародний статус [11, с. 512].

Результатом виходу з ЄС є те, що зовнішньополітична діяльність Великої Британії розглядається партнерами або як «розмежування» – відступ від міжнародних зобов'язань чи їх обмеження, або як «активність» – активне проведення зовнішньої політики, яка демонструє постійну відданість міжнародним структурам в яких країна задіяна. Причому, чим більш активно і дієвою буде зовнішня політика Британії, тим скоріше зглядяться наслідки Brexit [8, с. 87].

Однією з ключових проблем, з якою зіткнулася Британія після Brexit – втрата доступу до ресурсів (в тому числі зовнішньополітичних) та інституцій Європейського Союзу. Лондон більше не отримує жодних переваг від спільних активів 27 держав-членів ЄС і не може розраховувати на певну допомогу в разі потреби. Наприклад, найбільший вплив Brexit на оборонну промисловість Великої Британії полягає у виході її з єдиного ринку, що неабияк ускладнило участь британських компаній у європейських оборонних проєктах.

Однак, це лише актуалізує необхідність скорішої розробки власної зовнішньополітичної стратегії Британії. Певним прикладом тут може служити питання санкцій, як саме вони розробляються і впроваджуються.

Санкції є важливим компонентом зовнішньої політики держави. Метою санкцій є підтримання або відновлення миру та безпеки у світі, а також зміна поведінки держави-мішені. Найчастіше санкції включають заморожування активів і торговельне ембарго, а також заборону на поїздки. Британія разом із Німеччиною та Францією, розробила та підтримує режим санкцій як частину своєї загальної стратегії боротьби з ядерною програмою Ірану в якості доповнення санкцій ЄС. Схожу позицію Лондон зайняв, виступаючи за жорсткий режим

санкцій ЄС у відповідь на війну Росії в Україні. Це було особливо важливо за відсутності рішучої реакції з боку ООН.

Після виходу з ЄС Велика Британія зіткнулася зі значним практичним викликом щодо своєї здатності запроваджувати санкції. В якості держави-члена ЄС Британія запроваджувала санкції після рішень, прийнятих Радою Безпеки ООН, ЄС або доповнювала останні [11, с. 515]. За межами європейських структур Британія потребує власної внутрішньої політики щодо санкцій. Це передбачає надання правовій системі можливості забезпечувати засоби правового захисту у справах про санкції, які раніше розглядалися на європейському рівні. Потрібна також розробка правових механізмів для забезпечення виконання санкцій ООН на кшталт існуючого в Євросоюзі в рамках Спільної зовнішньої політики і політики безпеки (СЗППБ) [4, с. 153].

Великій Британії потрібно розглянути свій підхід до європейських структур, коли мова йде про санкції, оскільки вона не має ніякого формального контролю над рішеннями Євросоюзу. Наприклад, у випадку з Іраном збереження режиму санкцій ЄС протягом тривалого періоду виявилось складною дипломатичною проблемою, оскільки багато держав-членів поставили під сумнів його доцільність, що привело до необхідності інтенсивних переговорів на всіх етапах процесу формування зовнішньої політики ЄС. Позиція Великої Британії як великого фінансового центру і впливового міжнародного актора має гарантувати, що будь-які односторонні санкції, які вона вирішить запровадити, приведуть до очікуваного результату [6]. З боку ЄС також доцільно досягти згоди з Великою Британією щодо запровадження санкцій проти зовнішніх гравців. Наразі Сполучене Королівство перебуває в процесі переосмислення можливостей, необхідних для створення ефективних санкцій, а також гарантій, що воно може підтримувати свою взаємодію з ЄС-27 та використовувати інші багатосторонні органи, такі як Організація економічного співробітництва та розвитку і G20, аби координувати запроваджені санкції [5, с. 93].

На більш інституційному рівні Brexit означає, що Велика Британія не може впливати на прийняття рішень в європейських структурах. Формування зовнішньої політики в ЄС є складним процесом, який передбачає постійну взаємодію між різними політичними та офіційними органами, головною метою якого є досягнення консенсусу між державами-членами щодо широкого кола політичних і економічних питань. Як показує згадана вище проблема санкцій, деякі з цих обговорень є дуже заплутаними та складними. Після Brexit Велика Британія не є частиною жодного з процесів прийняття рішень в ЄС. Дискусії в Євросоюзі з питань Спільної зовнішньої та безпекової політики і Спільної політики безпеки та оборони (СПБО) враховують інтереси Лон-

дона лише на рівні партнерства і британський вплив не здійснюється безпосередньо [1].

Слід зазначити, що Brexit тягне за собою негативні наслідки не лише для Британії, але й для ЄС. Джонатан Фолл (колишній представник Великої Британії в Європейській комісії) зазначав, що Лондон завжди був дуже активним учасником зовнішньополітичної діяльності Європейського Союзу. Вільям Гейг, який був членом комітету Палати лордів з питань Європейського Союзу стверджував, що Велика Британія зазвичай була одним із трьохчотирьох великих гравців у Єврокомісії [2].

Очевидно, що сьогодні внесок Британії в ЄС втрачений. Вихід Сполученого Королівства з Євросоюзу послабив, як міжнародних акторів, обидві сторони. Проте не викликає сумнівів, що партнери продовжуватимуть працювати разом у довгостроковій перспективі для вирішення питань зовнішньої політики, політики безпеки та оборони, оскільки це безпосередньо відповідає інтересам обох сторін. Ще до формального виходу уряд Великої Британії чітко заявляв, що навіть після Brexit Сполучене Королівство залишиться ключовим членом НАТО і відіграватиме свою активну роль в безпековій та оборонній політиці, базуючись на спільних геополітичних інтересах [3, с.17].

Велика Британія безпосередньо зацікавлена у підтримці європейської безпеки та стабільності. Війна, розв'язана Російською Федерацією проти України показала вирішальну роль НАТО у збереженні миру в Європі і Британія готова робити свій внесок, оскільки це становить життєво важливий інтерес як для самої Британії, так і для ЄС. НАТО залишається ключовим компонентом оборонної політики Сполученого Королівства. Однак, хоча структури Північноатлантичного Альянсу забезпечують тісний зв'язок Британії з колишніми партнерами по ЄС, вони не зможуть замінити рівень співпраці, що існує в загальноєвропейських структурах у сфері економіки, культури, освіти, охорони навколишнього середовища тощо. Дії британських урядів після Brexit (наприклад, послідовна і дієва підтримка України у боротьбі з російською агресією, допомога Ізраїлю в ході ракетної атаки з боку Ірану) свідчать про те, що Велика Британія сповнена рішучості залишатися активним і потужним актором в світовій політиці. В свою чергу, ЄС прагне підтримувати тісні зв'язки з однією з найпотужніших військових держав Європи і світу – отже, можна прогнозувати міцні відносини співпраці у довгостроковій перспективі. Завдання полягає лише в координації колективних дій, що вимагає доброї волі з обох сторін [1].

Brexit спричинив глибокі політичні зрушення, особливо всередині ЄС. Серед іншого, це пояснюється тим, що саме Велика Британія разом з Францією забезпечували близько 25% оборон-

ного бюджету Співдружності, причому британська частка перевищувала французьку [7, с. 36].

Таким чином, існують побоювання, що Brexit може призвести до істотного скорочення військового потенціалу Євросоюзу і знизити ефективність Спільної політики безпеки та оборони (СПБО). Європейська комісія оприлюднила інформацію, що британським постачальникам законодавчо заборонено брати участь у торгах щодо контрактів, пов'язаних із військовими елементами супутникової програми Galileo. Отже, уряд Великої Британії оголосив про свій намір розробити власну незалежну супутникову систему [8, с. 117]. Спочатку Британія вивчала можливість розробки низькоорбітального варіанту проекту, який був відомий як проєкт Холлінгера і Паркера. Однак пізніше цей проєкт було відкладено через технічні та фінансові труднощі, викликані COVID, що призвело до скасування програми Gallardo 2020. Без власної супутникової системи Лондон зіткнеться з вибором: платити за доступ до військового шифрування системи Galileo або платити США за використання їхньої системи GPS [8, с. 118]. Суперечки навколо Galileo демонструють, що, незважаючи на позитивні переговори про співпрацю, Brexit порушує рамки участі Великої Британії у справах безпеки та оборони ЄС. Незважаючи на те, що вплив на збройні сили країни дещо обмежений, Brexit призводить до того, що Велика Британія втрачає здатність формувати спільну політику безпеки та оборони з ЄС повною мірою. Крім того, існує потенційний ризик втрати Сполученим Королівством доступу до Фонду оборони ЄС. Додаткові ознаки зменшення британського впливу можна спостерігати, наприклад, в передачі командування операцією СПБО проти піратства в Сомалі з місця поблизу Лондона до Андалусії [7, с. 38].

Велика Британія є однією з небагатьох країн, які виділяють 2% свого ВВП на оборонні витрати і має важливе значення як член НАТО. Сьогодні експерти визначають три основні варіанти участі Великої Британії в європейській політиці безпеки та оборони: 1) участь у СПБО, 2) співробітництво в рамках НАТО, насамперед, з Францією, 3) розвиток двосторонніх відносин [7, с. 38].

Схоже, що Brexit не означає повного відходу від ЄС, оскільки і Євросоюз, зокрема Франція, і власне сама Британія неодноразово підкреслювали спільність інтересів і зацікавленість в продовженні тісної співпраці в галузі оборони та безпеки. Однак можливість того, що Велика Британія продовжуватиме активно підтримувати СПБО є сумнівною, оскільки їй бракуватиме доступу до планування та прийняття рішень у рамках реалізації цієї політики.

Приєднання Британії до програми Постійної структурованої співпраці ЄС (передбачає декілька оборонних проєктів) і продовження співробітництва в межах СПБО скоріше за все можливе за рахунок суверенітету, оскільки вона не матиме права голосу

в процесі прийняття рішень. Проте ймовірність участі Великої Британії у Постійній структурованій співпраці ЄС (PESCO) низька і вона не зможе розраховувати на підтримку Європейського оборонного фонду (EDF). З іншого боку, зобов'язання Великої Британії перед НАТО, включаючи статтю 5, залишаються незмінними і після Brexit.

Крім НАТО, ще однією сферою безперервності участі Британії в системі забезпечення європейської безпеки та оборони є двостороннє співробітництво з Францією [9, с. 240]. Після Ланкастерської угоди 2010 року Франція та Велика Британія зміцнили свою військову співпрацю, прикладом чого стало створення Об'єднаних експедиційних сил (CJEF). Формат Е3 за участю Великої Британії, Франції та Німеччини є ще одним прикладом зусиль щодо зміцнення дипломатичного та оборонного співробітництва між цими країнами. Завдяки цій структурі Франція та Німеччина працюють над збереженням міцних зв'язків із Великою Британією, незважаючи на її вихід з ЄС. Співробітництво в рамках ООН і НАТО використовується Лондоном як значна підтримка своїх двосторонніх партнерств у сфері оборони та безпеки з ключовими союзниками, включаючи Вашингтон, Берлін, Париж, Рим, Мадрид і Варшаву [4, с. 195].

Хоча Велика Британія залишається домінуючою військовою силою в Європі, її обороноздатність може зіткнутися з проблемами через очікуваний економічний спад. Прогнозується, що економіка Сполученого Королівства сповільниться порівняно з такими державами, що розвиваються, як Індія, Бразилія та Китай. Отже, значення Великої Британії як головного європейського стратегічного партнера США може зменшитися. Проте Brexit підвищив значення НАТО у зовнішній та оборонній політиці Великої Британії.

Сполучене Королівство продовжує залишатися важливим торговим партнером Співдружності. Однак це партнерство може скоротитися, оскільки європейські країни налагоджують нові зв'язки на основі своїх пріоритетів, що розвиваються і не зосереджуються виключно на Великій Британії. Крім того, позиція Британії в інших глобальних установах, таких як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд і Світова організація торгівлі також знижується [7, с. 40].

Сьогодні очевидно, що Brexit створює як можливості, так і виклики для зовнішньої політики Великої Британії. Незважаючи на вихід, партнерство з ЄС залишається надзвичайно важливим для утвердження країни як впливового міжнародного актора. Проблема полягає в тому, що членство в Євросоюзі не заважало Великій Британії реалізувати цю мету, а вихід зі Співдружності ймовірно послабить позиції держави у світовому розкладі.

Потенційні шляхи співробітництва в галузі зовнішньої політики, безпеки та оборони між Вели-

кою Британією та ЄС визначаються двома основними сценаріями. Перший передбачає відсутність формального співробітництва у цих сферах, натомість покладаючись на двосторонні угоди через такі організації, як НАТО та ОБСЄ [10, с. 227]. Однак такий підхід потенційно може створити нестабільність у відносинах ЄС – НАТО. Другий сценарій полягає у встановленні індивідуальних двосторонніх відносин в кожному конкретному випадку, які можуть включати участь у Спільній політиці безпеки та оборони та Спільній зовнішній та безпековій політиці. Проте такий підхід може спричинити юридичні проблеми та бути політично неприйнятним у Британії. В цьому випадку ймовірними стають наступні сценарії: 1) Сполучене Королівство відіграє важливу роль у сфері глобальної безпеки, зміщуючи фокус з Європи на більш широку міжнародну перспективу; 2) Сполучене Королівство скорочує свій вплив на систему глобальної безпеки, а НАТО відіграє центральну роль у його оборонній політиці. Такий підхід потенційно може створити напругу у відносинах між ЄС і НАТО; 3) Сполучене Королівство зміцнює оборонне співробітництво в Європі за межами ЄС, використовуючи менші угруповання та двосторонні відносини з такими країнами, як Франція, Німеччина та Польща [10, с. 240].

Висновки. Brexit став складною проблемою, яка впливає як на внутрішню, так і на зовнішню політику Великої Британії. Щоб зберегти своє значення на глобальному рівні, Лондон має підтвердити свою відданість виконанню міжнародних зобов'язань, таких як зобов'язання в рамках НАТО та ООН і будувати конструктивні зв'язки зі своїми колишніми партнерами по ЄС, які залишаються ключовими союзниками з точки зору інтересів, цінностей і цивілізаційної близькості.

Brexit має глибокий вплив на зовнішню політику Сполученого Королівства, визначаючи його позицію та стратегію на світовій арені. Після Brexit Британія переглядає свою роль, встановлюючи нові відносини з країнами за межами Європейського Союзу, прагнучи незалежно відстоювати своє значення як міжнародного актора глобального рівня.

Велика Британія також переглядає свою участь у міжнародних організаціях і прагне підтримувати міцні зв'язки та впливати на прийняття глобальних рішень. Зосереджуючись на вирішенні сучасних викликів, таких як зміна клімату та тероризм, Британія ставить за мету захищати права людини та міжнародне право самостійно або у співпраці з іншими країнами. Крім того, культурна дипломатія та м'яка сила відіграють важливу роль у підтримці міжнародного іміджу Британії. Однак, Brexit викликав дебати щодо співпраці у сфері безпеки та оборони, оскільки Велика Британія має намір залишатись одним з ключових членів НАТО, налагодити свої відносини з місіями безпеки під проводом ЄС одночасно відстоюючи свій суверенітет.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Bew, J. B., & Elefteriu, G. E. (2016). Making Sense of British Foreign Policy After Brexit. Policy Exchange. URL: <https://www.policyexchange.org.uk/wp-content/uploads/2016/09/british-foreign-policy-after-brexit-policy-exchange-briefing-july-2016.pdf>
2. Cooper, H., & Barigazzi, J. (2017, June 8). UK stands aside as EU boosts defence. POLITICO. URL: <https://www.politico.eu/article/uk-brexit-theresa-may-stands-aside-as-eu-boosts-military-defense/>
3. Johnson, R., & Matlary, J. H. (2018). The United Kingdom's defence after Brexit: Britain's Alliances, Coalitions, and Partnerships. London: Springer.
4. Jones, E., & Allin, D. H. (2023). Survival 60.2. London: In Routledge eBooks.
5. Keating, T. K., & Berger, A. B. (2018). Evidence on Implications of leaving the EU for the UK's role in the world. Royal United Services Institute.
6. Kirk, N. (2023). A nation in crisis: Division, Conflict and Capitalism in the United Kingdom. URL: <https://www.bloomsbury.com/uk/nation-in-crisis-9781350374492/>
7. Minhas, M. K. A. (2023). Impact of BREXIT on UK Foreign Policy. Coventry University. URL: https://www.researchgate.net/publication/375083208_Impacts_of_BREXIT_on_UKs_Foreign_Policy
8. Owen, D., & Ludlow, D. (2017). British foreign policy after Brexit: An Independent Voice. Biteback Publishing.
9. Sweeney, S., & Winn, N. (2021). Do or die? The UK, the EU, and internal/external security cooperation after Brexit. *European Political Science*, 21(2), 237–254.
10. Tonra, B. (2019). Brexit and security. *European Journal of Legal Studies*, 219–244.
11. Whitman, R. (2016). Brexit or Bremain: what future for the UK's European diplomatic strategy? *International Affairs*, 92(3), 509–529.

The factor of Brexit in the foreign policy of Great Britain

Mankovskiy Yevhen Vladyslavovych

Postgraduate Student at the Department of International Relations
Odesa I. I. Mechnikov National University
Dvoryanska, 2, Odesa, Ukraine
ORCID: 0009-0006-6847-5821

Great Britain possesses one of the largest armed forces in Europe, is a nuclear state, and has a permanent representation in the UN Security Council. Its influence continues to extend shaping the foreign policy and security policy of the European Union even after Brexit. It played a crucial role in establishing the structures and institutions of European foreign policy cooperation, was one of the initiators of the adoption of the Common Foreign and Security Policy, as well as the Common Security and Defense Policy of the EU. These factors have had and continue to have decisive significance in shaping the foreign policy of the United Kingdom and building strong partnership relations with European countries. The article is dedicated to assessing the consequences of Great Britain's exit from the EU, primarily in terms of its European policy. It analyzes the challenges that Brexit has brought to the UK, particularly regarding the country's prospects in international structures. It investigates how Brexit may impact the UK's participation in European defense and security policy. It is noted that despite the exit, the EU remains the UK's main partner in economic, political, cultural, and educational cooperation. Given the current increase in international tension and the deployment of military conflicts, including in Europe, a logical response from the UK to these challenges is to continue close cooperation with the EU in the field of foreign, defense, and security policy. The most likely ways of developing relations in these areas include: first, the absence of formal cooperation, shifting the focus to bilateral agreements through organizations such as NATO and the OSCE; second, establishing individual bilateral relations in each specific case, which may involve participation in the Common Security and Defense Policy and the Common Foreign and Security Policy. It is shown that Brexit has a profound impact on the UK's foreign policy, defining its position and strategy on the world stage. It is noted that Britain is re-evaluating its role, establishing new relations with countries outside the European Union, seeking to assert its significance as a global-level international actor independently.

Key words: Brexit, Great Britain, EU, NATO, Common security and defence policy, sanctions.